

Vurdering av kriterier for modellutvikling

Det vises til utvalgets arbeid med å utvikle og vurdere alternative modeller for den samlede helse- og omsorgstjenesten, herunder de syv kriteriene som er lagt til grunn for vurderingene.

Vi opplever det som positivt at utvalget tydelig søker å etablere et sett med overordnede mål- og vurderingskriterier. Dette er avgjørende for å sikre konsistens og transparens i det videre arbeidet. Norsk Kommunedirektørforum ønsker å komme med innspill til tre tilleggskriterier vi håper at utvalget vil vurdere som hensiktsmessige i sitt videre arbeid.

Innspill til kriteriene:

Riktig kvalitet: Begrepet «riktig kvalitet» er prinsipielt viktig, men samtidig krevende å bruke uten en tydeligere avgrensning. Kvalitet i helse- og omsorgstjenestene rommer flere dimensjoner, faglig kvalitet, opplevd kvalitet, effekt og grad av helhet i tjenestene. Vi savner en tydeligere kobling til [prioriteringsdiskusjonen](#). Hva som er «riktig» kvalitet vil nødvendigvis avhenge av hvilke prioriteringer som gjøres, og hvilke mål som vektlegges (for eksempel forebygging versus behandling, bredde versus spisskompetanse). Uten en slik presisering er det en risiko for at kriteriet får begrenset styringseffekt i vurderingen av modeller.

Sosial og geografisk likeverdighet: Vi vil minne om at «likeverdighet» ikke nødvendigvis innebærer «likhet». Geografiske forskjeller, befolkningssammensetning, ulike utfordringer og behov samt variasjon i kompetanse tilsier at likeverdige tjenester vil innebære ulike løsninger. Særlig må dette vurderes opp mot det kommunale selvstyret, og tanken om at variasjon på tvers av kommuner er et gode og uttrykk for lokale prioriteringer.

Det kan være hensiktsmessig at utvalget tydeliggjør hvordan begrepet skal forstås, og hvordan det skal veies opp mot andre hensyn, som kvalitet og ressursutnyttelse.

Forslag til tilleggskriterier

Fra KDfs ståsted vil vi i tillegg anbefale at utvalget inkluderer tre supplerende kriterier i sitt videre arbeid:

NOTAT til Helsereformutvalget fra Norsk Kommunedirektørforum april 2026

Transparens: Valg av modell for organisering av helse- og omsorgstjenestene bør være etterprøvbare og forståelige, både for beslutningstakere og for innbyggerne.

Transparens handler her om:

- tydelighet i ansvar og roller
- innsikt i prioriteringer og ressursbruk
- mulighet for demokratisk kontroll

Manglende transparens kan svekke tilliten til tjenestene og gjøre det vanskeligere å føre reell politisk styring.

Tilgang til personell: Tilgang på kvalifisert personell er en av de mest kritiske innsatsfaktorene i helse- og omsorgstjenestene. Vi mener dette bør løftes frem som et eget kriterium, da det i praksis vil være avgjørende for hvilke modeller som er gjennomførbare. Dette handler både om bredde vs. spisskompetanse i tjenestene uavhengig av om de ligger i kommune eller i stat. I tillegg bør rekrutteringsevne og oppgavedeling mellom profesjoner vurderes. En modell som ikke tar høyde for personellsituasjonen, vil ha begrenset realisme og gjennomføringsmulighet.

Kostnadskontroll

Mens utvalgets kriterium 2 retter seg mot effektiv ressursbruk, mener vi at kostnadskontroll bør synliggjøres som et eget kriterium. Bakgrunnen for dette er behovet for ivaretagelse av tjenester på lavest mulig nivå, særlig nå som demografiske endringer og økningen i antall unge som har behov for omfattende tjenester gjør seg gjeldende. Kostnadskontroll påvirkes av tydelighet i roller, ansvar og kompetanse. Hvorvidt en modell evner å ivareta kostnadskontroll vurderes dersom som et helt avgjørende kriterium for utvalget å hensynta ved vurdering av modeller.

Oppsummering

Samlet sett mener vi at kriteriesettet er et godt utgangspunkt, men at det vil styrkes betydelig gjennom tydeligere operasjonalisering og supplering med kriterier som i større grad reflekterer gjennomførbarhet og styrbarhet.

Vi vil samtidig understreke betydningen av at den samlede helse- og omsorgstjenesten utvikles slik at kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten kan fungere parallelt og komplementært, med tydelige ansvarsforhold og gode samhandlingsflater.

KDf vil komme med tilbakemelding på modell i senere oversendelse.